

Von der Leyen ostaje na kursu zelenog rasta

Nepredvidive cene

Cene električne energije u Evropi u junu značajno porasle

EU razmatra mogućnost bržeg smanjenja poreza na energiju ako cene skoče

Jeftiniji ugalj zamenjuje elektrane na gas u Evropi ove zime?

Regulatori: Pet uslova za isplativ elektroenergetski sistem

Koliko će članice koštati neispunjavanje klimatskih ciljeva?

EU se suočava sa nadolazećom krizom snabdevanja gasom

DOSIJE: Prekomerno prekogranično gomilanje subvencija može ugroziti energetska tranziciju EU

SADRŽAJ

Von der Leyen će 'ostati na kursu' zelenog rasta u novom mandatu na čelu Evropske komisije	OVDE
Cene električne energije u Evropi u junu značajno porasle	OVDE
Nemačka ide u 'radikalnu promenu' kako bi finansirala obnovljive izvore energije	OVDE
Regulatori pozivaju nove vlasti EU da se usredsrede na ključne izazove u elektroenergetskom sistemu	OVDE
ACER menja EU pravila kako bi poboljšao efikasnost PICASSO platforme	OVDE
ACER i ENTSO-E istražuju nestanak struje 21. juna u JIE	OVDE
EU razmatra mogućnost bržeg smanjenja poreza na energiju ako cene skoče	OVDE
Jeftiniji ugalj zamenjuje elektrane na gas u Evropi ove zime?	OVDE
Cene EUA predviđene za daljnji pad	OVDE
EIA: Rast cene gasa podstaknuće upotrebu uglja	OVDE
Stupio na snagu prvi propis EU za smanjenje emisije metana	OVDE
Evropska komisija oprezna povodom predloga Poljske za proizvodnju struje iz uglja za Ukrajinu	OVDE
Francuska brani nuklearnu energiju i odbacuje ciljeve EU za obnovljive izvore	OVDE
Odlazeća francuska vlada obustavila povećanje cena prenosa i distribucije električne energije	OVDE
Koliko će članice koštati neispunjavanje klimatskih ciljeva?	OVDE
Revizori EU osuđuju "politički vođene" ciljeve za vodonik za 2030.	OVDE
Vetar i solarna energija će 2024. prvi put nadmašiti proizvodnju energije iz fosilnih izvora – IEA	OVDE
Cene gasa će biti niže kako skladišta u EU dosegnu vrh rezervoara	OVDE
Rekordni obim trgovine gasom pokazuje poverenje tržišta – ACER	OVDE
ACER: Evropska tržišta gasa se stabilizuju usred tekućih izazova	OVDE
EU se suočava sa nadolazećom krizom snabdevanja gasom	OVDE
Projekat EU-Drim za aktivno učešće potrošača na energetsom tržištu	OVDE
DOSIJE: Prekomerno prekogranično gomilanje subvencija može ugroziti energetska tranziciju EU	OVDE

Von der Leyen će 'ostati na kursu' zelenog rasta u novom mandatu na čelu Evropske komisije

STRAZBUR - Poslanici Evropske unije podržali su kandidaturu Ursule von der Leyen za drugi petogodišnji mandat predsednice Komisije EU, čime su podržali njene planove da iskoristi ubranu zelenu tranziciju kao najbolji način da odgovori na povećanu zabrinutost za energetske sigurnost nakon ruske intervencije na Ukrajinu 2022.

Zeleni dogovor EU koji podržava von der Leyen bio je omiljena meta kritika rastućeg populističkog desnog segmenta evropskog političkog spektra, s budućim zabranama motora s unutarnjim sagorevanjem i prokološkim propisima kao njihovim omiljenim ciljevima. Međutim, blokovi centra i levog centra i dalje su imali dovoljno glasova u Evropskom parlamentu da podrže njenu kandidaturu, uprkos tome što su izgubili tlo pod nogama na evropskim izborima održanim prošlog juna.

Von der Leyen, koja potiče iz nemačke stranke desnog centra Hrišćansko-demokratske unije, osvojila je 401 glas u Evropskom parlamentu sa 720 mesta na glasanju održanom u prošli četvrtak.

Međutim, očekuje se da će se drugi mandat Von der Lejen manje fokusirati na borbu protiv klimatskih promena nego njen prvi, a teme konkurentnosti, ulaganja i sigurnosti snažno su bile prisutne u njenom govoru u parlamentu, prenosu EUObserver.

Von der Lejen se obavezala da će predložiti nove klimatske politike, odnosno novi Zeleni plan, uključujući pravno obavezujući cilj Evropske unije za smanjenje emisija za 90% do 2040. Kaže da će se sledeća faza Zelenog dogovora više fokusirati na implementaciju zakona nego na uvođenje novih.

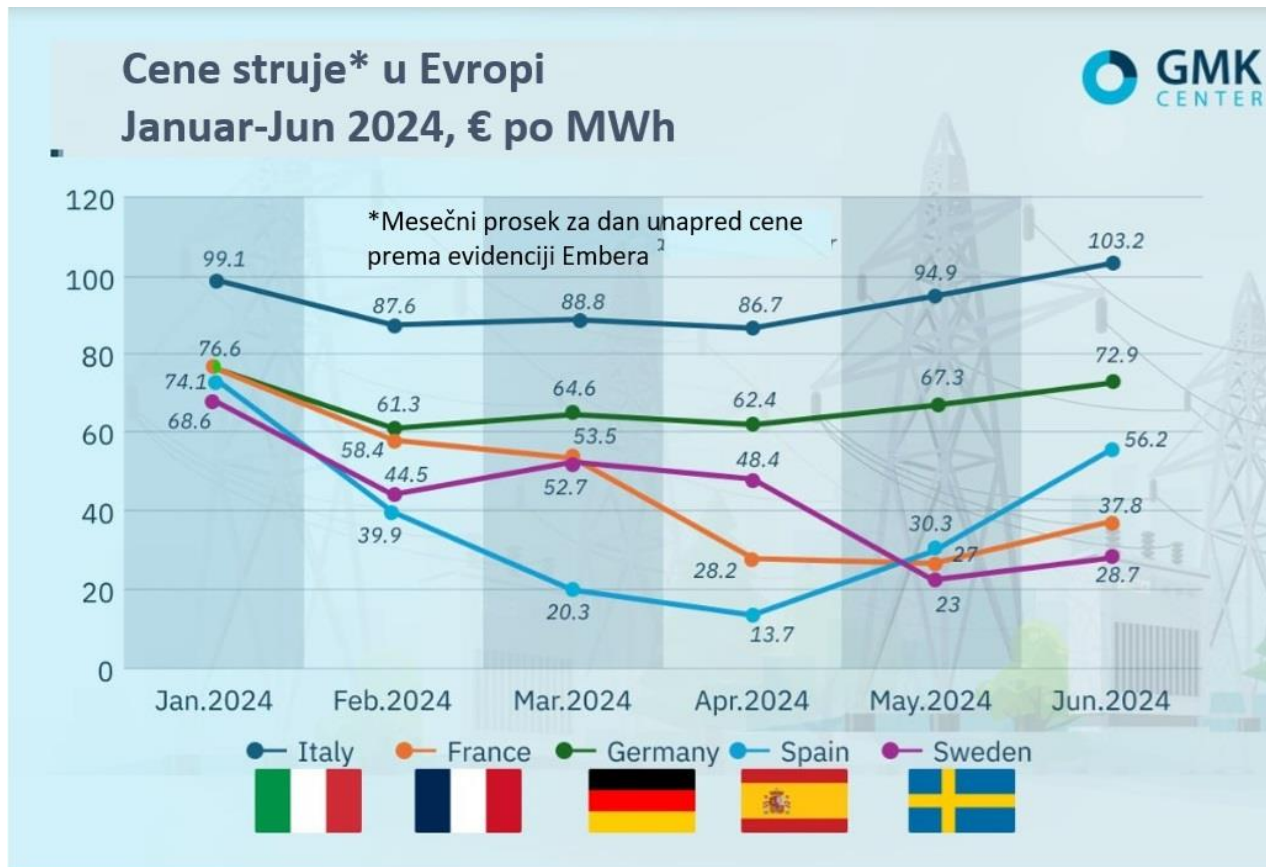
Rekla je da će kreirati novi portfelj unutar Komisije kako bi pomogla u racionalizaciji regulatornog odgovora na novi fokus EU na konkurentnost, posebno u vezi s razvojem zelenih tehnologija i čiste energije.

Von der Lejen je rekla da je EU potrebna politika konkurencije koja pomaže kompanijama da se uvećaju i omogućava Evropi da postane "dom mogućnosti i inovacija".

"Naš fokus će sada biti na implementaciji i ulaganjima kako bismo to ostvarili na terenu. Zbog toga ću predložiti novi "Dogovor o čistoj industriji" (eng. Clean Industrial Deal) za koji se Von der Lejen obavezala da dostavi u prvih 100 dana na funkciji. On će usmeriti ulaganja u infrastrukturu i industriju, posebno u energetske intenzivne sektore.

"Ovo će pomoći u stvaranju vodećih tržišta u svemu, od čistog čelika do čiste tehnologije i ubrzanje planiranja, raspisivanje tendera i izdavanje dozvola. Moramo biti brži i jednostavniji. Zato što se Evropa istovremeno dekarbonizuje i industrijalizuje", rekla je ona.

Cene električne energije u Evropi u junu značajno porasle

BRISEL - U EU su prosečne mesečne veleprodajne cene struje za dan unapred u junu 2024. značajno porasle u odnosu na maj, prenosi ukrajinska konsalting kompanija **GMK Center**.

Prema podacima analitičke firme Ember u pet vodećih ekonomija EU ovo su prosečne cene u junu i rast u odnosu na maj 2024:

Italija – 103,2 €/MWh (+8,7% m/m);

Francuska – 37,8 €/MWh (+39,4%);

Nemačka – 72,9 €/MWh (+8,3%);

Španija – 56,2 €/MWh (+ 85,5%);

Švedska – 28,7 €/MWh (+24,7%).

Razlozi poskupljenja bili su rast potražnje u drugoj polovini meseca zbog rasta prosečnih temperatura, pada vetrogeneracije i nestabilnost solarne energije tokom meseca, oscilacije cena gasa i emisija CO2.

Istovremeno, kako navodi servisna energetska firma AleaSoft Energy Forecasting, u prvoj polovini ove godine cena električne energije je pala u odnosu na drugu polovinu 2023. na većini evropskih tržišta. Na gotovo svakom od njih prosečna cena bila najniža i od prve ili druge polovine 2021. Polugodišnja proizvodnja solarne energije bila je najveća u istoriji na svim tržištima, energija vetra takođe je dostigla tu prekretnicu u nekim slučajevima.

“Do kraja godine u Evropi se očekuje sezonsko poskupljenje struje, sudeći po krivulji napred. Na primer, u Nemačkoj rast cena do kraja 2024. može biti i do 15%. Generalno, situacija na evropskom energetskom tržištu vrlo je nestabilna zbog osetljive ravnoteže na tržištu prirodnog gasa, rekao je Andrija Tarasenko, glavni analitičar GMK Centra.

Nemačka ide u 'radikalnu promenu' kako bi finansirala obnovljive izvore energije

BERLIN - Prema kompromisnom sporazumu vlade u Berlinu predviđene su radikalne promene u pristupu subvencija za obnovljive izvore energije u zemlji uz detaljan opis flote rezervnih elektrana kojom bi poduprli izlazak zemlje iz uglja, prenosi **Euractiv**.

Dizajniran u kasnim 1990-im, nemački zakon o obnovljivoj energiji jamči vlasnicima vetroturbina i solarnih panela 20-godišnju visoku cenu za električnu energiju koja se dovodi u mrežu.

Ova pionirska reforma energetske politike, pod imenom Energiewende, je sada na ivici promene, obavila je vlada početkom jula, u kontekstu fiskalnog pritiska i utvrđene potrebe za rezervnom proizvodnjom električne energije.

"Naš cilj je tržište električne energije koje osigurava sigurno, pristupačno i neutralno snabdevanje električnom energijom s najmanje 80% iz obnovljivih izvora", stoji u internom sporazumu koalicione vlade.

U tom cilju, od 2025. promeniće se dva temeljna načela šeme subvencionisanja obnovljivih izvora energije.

Prvo, nema naknade za električnu energiju proizvedenu u vreme negativnih cena kada već postoji višak električne energije koji se isporučuje u mrežu. Ovaj potez implementira takav zahtev EU za dve godine unapred.

Drugo, došlo je do promene paradigme u tome kako država podržava obnovljive izvore energije.

"Širenje novih obnovljivih izvora energije prebaciće se na subvencije troškova ulaganja", navodi se u sporazumu, dodajući da bi to trebalo biti učinjeno "kako bi se omogućilo da cenovni signali izbegnu efekte iskrivljavanja".

Trenutno je državna podrška povezana s proizvodnjom električne energije, osiguravajući da razvijajući obnovljivih izvora energije mogu osigurati minimalan nivo prihoda za svaku proizvedenu jedinicu energije.

Ovo je skokovita promena od garantovane zarade do paušalne investicione subvencije – "Eksperiment radikalne promene subvencija investicionih troškova unosi rizik tržišne nesigurnosti", prokomentarisala je lobistička grupacija za obnovljive izvore energije BEE.

Za liberalni FDP (Renew), najmanju vladinu stranku, promena se dugo čekala.

"Oduševljen sam što počinjemo postupno ukidati šemu subvencija za obnovljive izvore energije [EEG]," naveo je poslanik Mihael Kruse, portparol FDP-a za energiju, u saopštenju za javnost.

Protivljenje te stranke šemi delimično je posledica visoke cene—subvencionisanje obnovljivih izvora energije koštaće "17 milijardi evra za sledeću godinu", rekao je FDP-ov ministar finansija Kristian Lindner.

Prelaz bi trebalo da se dogodi u narednim godinama kako bi imao smislen efekat, piše Euractiv.

Druga velika prekretnica u nemačkoj energetske tranziciji biće izgradnja novih gasnih elektrana.

"Izgradnja novih elektrana osiguraće postupno ukidanje uglja", objasnio je Robert Habeck, ministar privrede i klimatskih mera. Izlaz iz uglja za 2030., koji je "idealno" zamišljen od strane vlade, uglavnom se smatra nedostižnim.

U roku od godinu dana, Berlin se nada izgradnji pet gigavata (GW) novih elektrana na prirodni gas, a kasnije - posle osam godina - pet elektrana koje bi radile na vodonik.

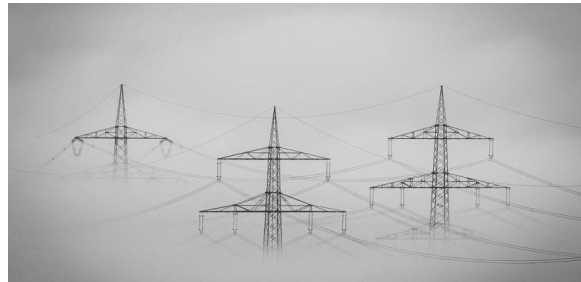
Regulatori pozivaju nove vlasti EU da se usredsrede na ključne izazove u elektroenergetskom sistemu

BRISEL - EU Agencija za saradnju energetske regulatora (ACER) i Savet evropskih energetske regulatora (CEER) objavili su 11. jula pozicioni dokument o izazovima budućeg elektroenergetskog sistema u kome pozivaju Evropsku komisiju, Savet i Parlament da daju prioritet za pet ključnih izazova u vezi s električnom energijom i infrastrukturom tokom zakonodavnog procesa u svom predstojećem mandatu.

Ukratko, dokument naglašava hitnu potrebu da Evropa olakša uvođenje intermitentnih obnovljivih izvora energije i da otključa otporan, fleksibilan i isplativ sektor električne energije koji će:

1. Imati integrisani pan-EU pristup sigurnosti snabdevanja električnom energijom, sa fleksibilnošću u središtu.
 2. Kroz unapređenje mreža distribucije električne energije i osnaživanja potrošača na dekarbonizovanim tržištima.
 3. Omogućiti brže kretanje ka razvoju infrastrukture za prenos električne energije uz poboljšanu procenu na panevropskom nivou, prepoznajući i deleći troškove i koristi.
 4. Primeniti princip „Efikasnost na prvom mestu” i na postojeće mreže i proizvodnju, povećavajući kapacitet onoga što već imamo.
5. Prepoznajući da nezavisni regulatori mogu pomoći u rešavanju ovih izazova na sveobuhvatan način i ojačati poverenje država članica u tržište električne energije EU.

Energetski regulatori EU predlažu niz preporuka i obaveza koje će omogućiti EU kao celini i državama članicama da aktivno upravljaju i iskoriste moć novog energetske sistema koji se brzo pojavljuje i koji podržava tranziciju čiste energije. Ovo uključuje:

- Pružanje alata državama članicama za međusobnu podršku u očuvanju sigurnosti snabdevanja i smanjenju lokalnih potreba za fleksibilnošću, ubiranjem lekcija iz nedavne energetske krize.
- Izlaganje proizvođača obnovljivih izvora energije i fleksibilnih resursa (kao što su odziv na potražnju i skladištenje) tržišnim signalima kako u fazi ulaganja tako i u svakodnevnom radu, kako bi se smanjili troškovi energetske tranzicije.
- Primena principa 'Efikasnost prije svega' takođe na postojeće i mreže koje će se uskoro graditi (npr. putem inovativnih mrežnih tehnologija za značajno povećanje kapaciteta mreže). Nadalje, zauzimanje koordinisanijeg pristupa razvoju i korišćenju mreže ublažava potrebe i troškove budućih dodatnih ulaganja u mrežu.

- Svesne da su integrisana tržišta ključno sredstvo za postizanje konkurentnih cena električne energije u EU i za otključavanje inovacija, institucije EU bi se trebale fokusirati na poboljšanje:
 - terminskog tržišta električne energije (za podršku efikasnim investicijama);
 - tržišta za dan unapred i unutar dana (za efikasan rad proizvodnje i fleksibilnih resursa); i
 - maloprodajnih tržišta (za pružanje potrebne fleksibilnosti i pružanje potrošačima izbora koji odgovaraju njihovim preferencijama).

Otključavanje distribuirane fleksibilnosti za smanjenje troškova, osiguravajući potpuno neutralnu ulogu Operatora distributivnog sistema (ODS) i da je širok raspon šema cena (od dinamičkih do ugovora sa varijabilnim do fiksnim cenama) dostupan potrošačima.

Učvršćivanje prednosti istinskog evropskog tržišta električne energije kroz predanost država članica i poverenje da će električna energija teći nesmetano preko granica, čineći prekogranične kapacitete u potpunosti dostupnim za trgovinu, i ovlašćujući nezavisna javna tela (uključujući regulatore) da zaštite otvorene granice i energetska sigurnost snabdevanje u korist svih građana i preduzeća EU.

ACER menja EU pravila za uravnoteženje električne energije kako bi poboljšao efikasnost PICASSO platforme

LJUBLJANA - Regulatorna agencija EU za saradnju sa energetske regulatorima (ACER) saopštila je 7. jula da će izmeniti cenovni sistem i metodologiju prekogranične platforme za uravnoteženje energije Picasso kako bi osigurala da ispravno funkcioniše, čime je okončana njena četvoromesečna revizija neefikasnosti algoritma, prenosi **Montel**.

Rečeno je, bez ulaženja u pojedinosti o promenama, da će ACER uneti izmene u "metodologiju određivanja cena, koja uspostavlja usklađeni pristup za izračunavanje cena na svim platformama za uravnoteženje u EU, uključujući Picasso".

ACER je ranije ove godine pitao tržišne operatore za njihova mišljenja o uvođenju promena ograničenja cena, a OPS-ovi su predložili smanjenje gornje granice za balansnu snagu na 15.000 EUR/MWh, s 99.999 EUR/MWh. Iz izjave nije bilo jasno hoće li ove promene biti implementirane, navodi Montel.

Sistem Picasso dizajniran je za raspodelu kapaciteta za balansiranje energije između zemalja kako bi se podstakla evropska energetska otpornost i stabilnost, ali otkako je počeo s radom, primećene su "neke neefikasnosti", naveo je ACER.

Rečeno je da Picasso mora dobro funkcionisati kako bi povećao poverenje u tržište i osigurao pravovremeno povezivanje više OPS-ova, što bi donelo više likvidnosti u sistem, poboljšalo evropsku koordinaciju i smanjilo troškove za potrošače. Implementacija mehanizma dovela je do ekstremne volatilnosti cena, ali problemi bi se ipak mogli rešiti kad bi se prijavilo više učesnika i poboljšala regulacija, rekli su nedavno Montelu stručnjaci iz industrije.

ACER je pokrenuo recenziju Picassa nakon što su trgovci u Italiji signalizirali preterane skokove cena, što je navelo lokalnog energetske regulatora da zatraži povlačenje zemlje s platforme dok se stvar ne reši.

Nekoliko zemalja EU, uključujući Francusku i Rumuniju, odložilo je pridruživanje sistemu dok se ne reše zabrinutosti zbog skoka cena, dok su druge poput Belgije uslovljavale svoj ulazak određenim zahtevima.

ACER i ENTSO-E istražuju nestanak struje 21. juna u JIE

BRISEL - Nakon nestanka struje u jugoistočnom delu kontinentalne Evrope 21. juna, evropsko udruženje operatora elektroenergetskog sistema - ENTSO-E je uspostavio Stručni panel radi ispitivanja okolnosti ove havarije i pozvao EU Agenciju za saradnju sa energetske regulatorima - ACER i relevantne regulatore u regionu da mu se pridruže.

Istraga Stručnog panela će se zasnivati na podacima koje su prikupili i analizirali stručnjaci ENTSO-E. Istraga Stručne komisije će biti završena konačnim izveštajem koji će biti objavljen na web stranici ENTSO-E.

Dana 21. juna 2024. u 12:24 po srednjeevropskom vremenu, usled velikog incidenta u regionu elektroenergetskog sistema kontinentalne Evrope, veliki deo prenosnih sistema Albanije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, kao i Hrvatske pretrpeo je kolaps napona nakon čega je usledio totalni zamračenje u ovoj oblasti.

Ostatak elektroenergetskog sistema kontinentalne Evrope nije bio značajno pogođen incidentom. Nadalje, zahvaljujući koordinisanim naporima pogođenih operatora prenosnog sistema, napon na 400 kV mreži je obnovljen u roku od nekoliko sati.

ACER i ENTSO-E će nastaviti da pružaju pravovremene informacije o incidentu.

EU razmatra mogućnost bržeg smanjenja poreza na energiju ako cene skoče

BRISEL – Evropska unija bi mogla olakšati vladama da smanje stope poreza na energiju ako cene neočekivano skoče, prema nacrtima predloga o kojima zemlje članice trenutno raspravljaju, javlja **Rojters**.

Evropska komisija je predložila revidiranje pravila EU o porezu na energiju 2021. godine kako bi ih učinila prihvatljivijim za klimu, uključujući uvođenje poreza na zagađujuća avio-goriva.

Zemlje EU godinama se bore da se dogovore oko predloga. Belgija, koja je vodila pregovore u prvoj polovini ove godine, na kraju ih je prekinula zbog podela između zemalja oko pitanja, uključujući da li treba oporezovati brodarstvo i gorivo za avione.

Mađarska, koja je ovog meseca preuzela rotirajuće predsedavanje EU, oživela je tu politiku i predložila kompromis, pokazao je dokument koji je 12. jula video Rojters.

Jedan od predloženih kompromisa omogućio bi vladama da smanje poreze na energiju ispod minimalnih stopa u EU, ako cena električne energije ili energenta poraste za više od 40% tokom tri meseca, pokazuje dokument.

Ranije bi predlog EU dozvolio takvo smanjenje poreza samo ako bi cene energije skočile za 70% tokom šest meseci.

Ali u znak priznanja preostalih podela, mađarski predlog nije doticao osetljivo pitanje poreza na brodarstvo i avio-gorivo, o čemu se u dokumentu kaže da treba da se reši na "višem političkom nivou".

Promena porezne politike EU je teška jer zahteva jednoglasno odobrenje svih zemalja EU - što znači da je svaka vlada može blokirati.

Jeftiniji ugalj zamenjuje elektrane na gas u Evropi ove zime?

PARIZ/FRANKFURT- Rast evropskih veleprodajnih cena prirodnog gasa tokom proteklih nekoliko meseci mogao bi podstaknuti više komunalnih preduzeća da se prebace na ugalj za proizvodnju električne energije naredne zime, prenosi **Rojters** prognoze eksperata iz rukovodstva londonske robne berze (LSEG).

Cene gasa porasle su gotovo 40% od najnižeg nivoa od 23. februara.

Doduše, elektrane na ugalj, koja emituju preko dvostruko više od ekvivalenta ugljen dioksida po megavat satu (MWh) proizvedene energije nego gas, takođe moraju uzeti u obzir veću cenu EU dozvola za ugljenik, napominje **Reuters**.

Međutim, cena dozvola takođe ostaje znatno ispod prošlogodišnjeg rekorda od više od 100 evra, trenutno na oko 68 eura po metričkoj toni.

Prema londonskoj robnoj berzi, cena CO2 ispod 80 eura po metričkoj toni bila bi potrebna za visokoekonomične TE na ugalj kako bi zamenila elektrane na gas sa 50% efikasnosti od prvog kvartala sledeće godine.

Cene EUA predviđene za daljnji pad

BRISEL - Evropski referentni ugovor o dozvoli za emisije ugljendioksida (EUA) pao je skoro 3% u sedmici do 12.jula, uz očekivanje daljeg pada, javlja **Montel**.

Korelacija između ugljenika i referentnog holandskog TTF ugovora o prirodnom gasu za naredni mesec bila je "prilično visoka" u poređenju sa prethodnom nedeljom, navode u londonskoj robnoj berzi.

"Malo je verovatno da će se cene EUA dalje odmaknuti od naše očekivane fer cene od 65 eura/t za godinu i očekujemo početak još jednog postepenog pada cena u narednoj nedelji", navodi londonska energetska konsultantska kuća Energy Aspects u noti.

Fundamentalni pokazatelji su ostali cenovno silazni u celom ugljeničnom i energetsom kompleksu, sa "obilnom ponudom i slabom potražnjom", navodi britanska konsultantska kuća Redshaw Advisors.

"Možemo očekivati da će mnoge gasne elektrane niske i srednje efikasnosti biti zamenjene elektranama na ugalj visoke i srednje efikasnosti ove zime, počevši od decembra", rekao je Peter Norbi, energetska analitičar u LSEG-u.

Cene uglja i ugljenika pretrpele su relativno velike gubitke ove godine zbog slabe azijske potražnje, opreznog tržišnog raspoloženja i velikih zaliha, rekao je Endi Somer, voditelj fundamentalne analize, modeliranja i meteorologije švajcarske komunalne firme Axpo.

Nasuprot tome, "tržišta gasa doživela su kontinuirani uzlazni trend zbog ograničene ponude LNG-a i redovnog održavanja pogona u Norveškoj i Velikoj Britaniji, što je dovelo do povećanja zaliha ispod proseka", rekao je.

Stupio na snagu prvi propis EU za smanjenje emisije metana

BRISEL - Prvi propis EU za smanjenje emisije metana objavljen je 16. jula u Službenom listu Evropske unije, što je bio poslednji korak pre nego što zakon stupi na snagu, saopšteno je na [portalu](#) Evropske komisije.

Uredba, koja će se službeno zvati EU 2024/1787, postavlja stroga nova ograničenja na emisije iz operacija fosilnih goriva širom država članica EU. Strogi standardi će se primenjivati i na

uvoz od mnogih izvoznika nafte, uglja i prirodnog gasa koji snabdevaju EU.

Šest meseci nakon što uredba stupi na snagu, zemlje članice EU treba da imenuju nacionalna tela koja će nadgledati usklađenost s uredbom od strane operatera nafte, gasa i uglja u EU, kao i uvoznika i nezavisnih verifikatora.

Pored toga, Evropska komisija će predstaviti podzakonske akte, u kojima će detaljno biti opisana metodologija koju će uvoznici iz EU morati da poštuju kada je u pitanju izveštavanje o intenzitetu emisije metana.

Nakon rešavanja domaćih emisija, iste obaveze praćenja, izveštavanja i verifikacije će se primenjivati na uvoznike iz EU od januara 2027. To znači da će za sve ugovore sklopljene sa izvoznicima u EU, uvoznici iz EU morati dokazati da proizvođači mere, prate, izveštavaju i proveravaju emisija metana u skladu sa zahtevima propisa.

EK oprezna povodom predloga Poljske za proizvodnju struje iz uglja za Ukrajinu

BRISEL - Poljska je predložila Evropskoj komisiji da Ukrajini isporučuje energiju proizvedenu iz poljskog uglja pod uslovom da Varšava ne plaća za emisije međutim Komisija je izrazila skepticizam u vezi s predlogom, prenosi 15. jula **PAP**.

Tim Mepaj, portparol Evropske komisije, u intervjuu za poljsku novinsku agenciju je napomenuo da su "poljske vlasti zatražile od Komisije da održi sastanak na kojem bi se razgovaralo o ovom pitanju".

Međutim, rekao je, "električna energija u elektranama u EU i isporučena Ukrajini podleže uobičajenim pravilima EU sistema trgovanja emisijama (ETS): elektrane moraju predati dozvole i stoga plaćati te emisije."

EIA: Rast cene gasa podstaknuće upotrebu uglja

VAŠINGTON - Američka uprava za energetske informacije (EIA) očekuje da će Sjedinjene Države proizvesti više električne energije iz obnovljivih izvora i uglja u drugoj polovini ove godine, sa rastom potrošnje struje i cena prirodnog gasa.

"U julskom kratkoročnom energetskom pregledu (**STEO**), EIA predviđa da će cene prirodnog gasa biti oko 36% više u drugoj polovini godine nego u prvih šest meseci 2024, što agencija očekuje da će dovesti do smanjenja u proizvodnji električne energije iz prirodnog gasa - najvećeg izvora goriva za električnu energiju u SAD-u," navodi EIA.

EIA očekuje da će potražnja za električnom energijom biti oko 2% veća u drugoj polovini 2024. nego u istom razdoblju 2023., što znači da će obnovljivi izvori energije i ugalj morati osigurati više energije kako bi zadovoljili potražnju.

Francuska brani nuklearnu energiju i odbacuje ciljeve EU za obnovljive izvore

PARIZ/BRISEL - Već nekoliko godina Francuska i Evropska komisija se sukobljavaju oko ciljeva razvoja obnovljive energije. U 2009. godini, za Francusku je postavljen cilj da postigne 23% svoje finalne potrošnje energije iz obnovljivih izvora do 2020. Međutim, Pariz nije uspeo da postigne ovaj cilj, što je dovelo do kontinuiranih kritika iz Brisela, piše portal **energynews**.

Uprkos tome, Francuska istrajava sa svojom energetsom strategijom. Ažurirana plana o energetske tranziciji (Pniec), koju je nedavno objavila Evropska komisija, pokazuje da Francuska zadržava iste ciljeve za razvoj obnovljivih izvora energije. Francuska vlada radije insistira na "dekarbonizovanom" cilju, uključujući nuklearnu energiju, koja ima niske emisije stakleničkih gasova. Prema planu, Francuska ima za cilj postizanje 58% udela dekarbonizovane energije u svojoj finalnoj potrošnji do 2030. Vlada naglašava da će cilj od 23% obnovljive energije postavljen za 2020. godinu konačno biti postignut 2024. godine.

Francuska vlada je pisala Komisiji kako bi objasnila svoje odbijanje da retroaktivno kupuje količine proizvodnje obnovljive energije od drugih zemalja, kako je predviđeno direktivom u slučaju neusklađenosti sa ciljevima. Ova pozicija bi mogla izložiti Francusku potencijalnim sankcijama Evropske komisije.

Francuski pristup ističe glavni izazov za EU: pronalaženje ravnoteže između različitih vrsta dekarbonizovanih izvora energije uz poštovanje zajedničkih ciljeva. Diskusija o uključivanju nuklearne energije u ciljeve dekarbonizacije mogla bi redefinisati buduću evropsku energetske politiku, piše briselski portal.

Odlazeća francuska vlada obustavila povećanje cena prenosa i distribucije električne energije

PARIZ - Francuska vlada u odlasku obustavila je povećanje tarifa za prenos i distribuciju električne energije planirano za sledeći mesec i pozvala regulatora energije da osigura stabilne cene dok korisnici ne budu mogli imati koristi od nedavnog pada troškova proizvodnje električne energije, javlja **Bloomberg**.

Energetska inflacija je bila sporno pitanje na ovomesečnim parlamentarnim izborima, što je rezultiralo nedostatkom jasne većine za jednu stranku. Po sistemu „brigo moja pređi na drugoga“ odlazeća vlada ovim potezom ostavlja sledećoj administraciji da se pozabavi zahtevom regulatora za višim tarifama — koje su je trebalo da budu povećane za skoro 5%.

Francuski ministar energetike odlučio je iskoristiti zakonski dozvoljen rok od dva meseca da zatraži od državnog energetskeg regulatora da preispita svoju odluku o tarifama, objavila je Komisija za regulaciju energije 15.jula. To znači da se povećanja neće primenjivati od 1. avgusta.

Koliko će članice koštati neispunjavanje klimatskih ciljeva?

2030 Climate Target Plan

BRISEL - Prema studiji koja analizira nacionalne klimatske planove, 12 zemalja EU će propustiti svoje nacionalne klimatske ciljeve prema Uredbi o raspodeli napora (ESR). Još sedam je u opasnosti da ne ispune svoje ciljeve, piše 15. jula **euronews**.

Prema sadašnjim planovima zemalja EU, emisije bi do 2030. godine pale samo za 35,5 posto, što je 4,5 posto manje od ciljanih 40 posto. A neke zemlje rade mnogo lošije od drugih.

U prošlomesečnom izveštaju Evropske federacije za transport i životnu sredinu (T&E) utvrđeno je da su dve zemlje s najlošijim rezultatima Nemačka i Italija. Predviđa se da će Nemačka promašiti zacrtane klimatske ciljeve za 10%, a Italija za 7,7%.

Predviđeno je da će Francuska ispuniti svoje ciljeve samo sa vrlo malom razlikom i svako smanjenje politike ili čak hladna zima koja povećava potrošnju energije može značiti neuspeh.

Planovi koje je dostavila Holandija takođe su postavili zemlju na put da jedva ispuni svoje ciljeve.

Prema ESR-u, zemlje koje ne ispunjavaju svoje klimatske ciljeve mogu kupiti ugljenične kredite (sertifikate, dozvole) od onih koje ih ispunjavaju. O ceni ovih emisionih dozvola odlučuju dve zemlje koje sklapaju posao. Stručne projekcije kažu da bi se svaki mogao trgovati po prosečnoj ceni od 129 eura za pravo na emisiju tone CO2.

Zemlje članice koje će verovatno akumulirati najveći iznos ovih viškova dozvola su Španija, Grčka i Poljska. Predviđa se da će Španija preći za 7 posto i mogla bi dobiti oko 10 milijardi eura od zemalja koje nisu na pravom putu.

Međutim, prema studiji, sama Nemačka bi mogla akumulirati 70 posto tih dostupnih kredita, plaćajući račun od 16,2 milijarde eura. Italija bi se mogla suočiti s troškovima u iznosu od 15,5 milijardi eura.

Ali, izveštaj T&E upozorava, s obzirom da je toliko zemalja koje su na putu da promaše svoje ciljeve, verovatno će doći do oskudice dozvola. To bi povisilo cene jer bi moglo dovesti do rata licitacijama 2030. godine.

Revizori EU osuđuju "politički vođene" ciljeve za vodonik za 2030.

BRISEL - Evropski revizorski sud kritikovao je Evropsku komisiju zbog postavljanja nedostižnih ciljeva proizvodnje i uvoza vodonika za 2030.

EU je 2020. usvojila jednu od prvih svetskih strategija o vodoniku u svetu, da bi posle izbivanja rata u Ukrajini postavila cilj od 10 miliona tona proizvodnje i 10 miliona tona uvoza tog goriva do 2030. godine.

"Četiri godine nakon objavljivanja strategije o vodoniku, pozivamo na proveru realnosti", rekao je 17. jula novinarima Stef Blok, član Evropskog revizorskog suda zadužen za izradu novog izveštaja o vodoniku.

"Na osnovu dostupnih informacija iz zemalja članica i industrije, malo je verovatno da će EU ispuniti postavljene ciljeve do 2030. godine", rekao je Blok. U izveštaju se navodi da su ciljevi bili "pokrenuti političkom voljom, a ne zasnovani na čvrstim analizama".

Revizori su također utvrdili da EU ne troši pametno svoj novac, "razbacan po nekoliko programa s različitim pravilima finansiranja."

"To otežava programerima vodoničnih projekata da odrede koji program je najprikladniji za njihov projekat", dodaje se u izveštaju.

Vetar i solarna energija će 2024. prvi put nadmašiti proizvodnju energije iz fosilnih izvora – IEA

PARIZ - Vetar i solarna energija će ove godine verovatno prvi put nadmašiti proizvodnju energije iz fosilnih izvora u Evropskoj uniji, objavila je Međunarodna agencija za energiju (IEA) u svom, na

polovini godine, ažuriranom izveštaju o električnoj energiji, javlja *Montel*.

Zajednički udeo vetra i solarne energije trebalo bi da dostigne 30% ukupne energije u EU 2024. i 33 posto 2025. godine, u odnosu na 26% prošle godine, navodi se u izveštaju objavljenom 19. jula.

Očekuje se da će obnovljiva energija ukupno činiti polovinu totalne proizvodnje električne energije iduće godine, navodi agencija.

To je bilo u poređenju sa prognoziranim padom proizvodnje na uglj od 24% i gasom od 10% u 2024. godini, pod pretpostavkom normalnih vremenskih uslova u drugoj polovini godine i rasta potražnje od 1,7% tokom cele godine.

Agencija sa sedištem u Parizu očekuje daljnji pad proizvodnje energije iz uglja i gasa 2025., od 4% odnosno 7%, usred „oporavka francuske nuklearne flote i povećanja obnovljivih izvora energije“.

Povećanje potražnje

U međuvremenu, očekuje se da će EU nastaviti da beleži oporavak potražnje za električnom energijom, nakon povećanja od 1% na godišnjem nivou u prvoj polovini godine.

IEA je prognozirala rast od 1,7% u celoj 2024. godini i povećanje od 2,6% u 2025. „Značajan oporavak je podstaknut ponovnim pokretanjem ili povećanjem proizvodnje u mnogim energetski intenzivnim industrijama koje su smanjile svoje poslovanje zbog naglo viših cena energije u periodu 2021-2023.“

Međutim, ostala je određena "neizvesnost" oko tempa oporavka potražnje, budući da su smanjenje proizvodnje i potpuna gašenja nastavili da traju u različitim industrijama, navodi IEA, a energetski intenzivne industrije ostaju "ranjive" na cene energije koje su i dalje povišene.

Cene gasa će biti niže kako skladišta u EU dosegnu vrh rezervoara

LONDON - Očekuje se da će cene utečjenog prirodnog gasa (LNG) i cevovodnog prirodnog gasa oslabiti kako skladišta tog energenta u EU u trećem tromesečju dostignu vrh, rekli su izvori, za **S&P Global Platts**. Očekuje se da će ovaj trend pada biti ograničen, međutim, podržan potrebom da se privuče održiva količina uvoza na skučenom tržištu LNG-a.

Prema podacima tog dobavljača informacija o cenama berzanskih roba, nakon kontinuiranog pada sa maksimuma iz januara 2023. godine, holandski TTF ugovor za prvi mesec počeo je da raste u junu iste godine, iako u promenljivim rasponima.

Nakon trenda rasta, ugovor je dostigao vrhunac 13. oktobra, pošto su podaci Gas Infrastructure Europe pokazali da su skladišta u EU tog dana bila 97,69% popunjena.

Učesnici na tržištu veruju da su skladišta na kontinentu na putu da dostignu puni kapacitet pre kraja oktobra, ali neki procenjuju da će trend pada cena biti ograničen zategnutijim LNG tržištem, što evropski gasni sistem čini vrlo osetljivim na prekide u Norveškoj ili SAD.

Od 15. jula, ovogodišnji uvoz LNG-a u Evropu iznosio je 79,66 milijardi kubnih metara, pokazuju podaci Commodity Insights-a.

To je u poređenju sa 99,98 Bcm i 94,13 Bcm u istim periodima 2023. i 2022. godine.

Niži uvoz ove godine došao je u vreme kada su količine gasovoda ostale relativno jeftine u odnosu na njihove analogne proizvode u tečnom stanju.

Rekordan obim trgovine gasom pokazuje poverenje tržišta – ACER

LJUBLJANA - Obim trgovine u evropskim gasnim čvorištima u prvoj polovini 2024. dostigao je rekordne vrednosti, pokazujući poverenje u tržište, saopštila je 18. jula regulatorna agencija EU za energetiku ACER.

Najveći deo povećanja bio je na najlikvidnijem evropskom gasnom čvorištu, holandskom TTF-u, koji je u prvoj polovini iznosio u proseku 214,82 TWh/dan. To je bilo 59% više u odnosu na prosek od 152,36 TWh/dan zabeležen u prvoj polovini 2023. godine, navodi ACER u svom najnovijem izveštaju o praćenju tržišta gasa.

„Povećanje se [takođe] može protumačiti kao znak... da kontinuirana volatilnost cena energije predstavlja rizike i prilike za učesnike na tržištu“, navodi se.

ACER: Evropska tržišta gasa se stabilizuju usred tekućih izazova

LIUBLJANA - Evropska Agencija za saradnju energetskih regulatora (ACER) **objavila je** 18. jula svoj drugi tromesečni pregled ključnih kretanja na evropskim veleprodajnim tržištima prirodnog gasa u kome ukazuje na nestabilne cene i promene ponude na evropskim tržištima prirodnog gasa u prvoj polovini 2024.

- Cene gasa: na kraju prvog kvartala (Q1), evropske veleprodajne cene gasa pale su na nivoe koji nisu viđeni od pre energetske krize, ali su porasle u Q2 jer su se tržišta ponovo fokusirala na rizike snabdevanja, uključujući zategnutije globalno tržište tečnog prirodnog gasa (LNG).
- Integracija cena se još nije vratila na nivo pre krize, delom zbog povećanih troškova transporta. Nema kritičnih zagušenja mreže na evropskom tržištu gasa u prvoj polovini 2024.
- Snabdevanje gasovodima i LNG-om: snabdevanje EU gasovodima je bilo stabilno. LNG je ostao ključan za snabdevanje EU.
- Potražnja za gasom je opala: u prvoj polovini 2024. proizvodnja električne energije na gas u EU smanjena je za 16% u odnosu na isti period prošle godine.
- Skladištenje gasa: EU je u Q2 2024. ubrizgala 41 TWh manje gasa u skladišta u odnosu na Q2 2023. Uprkos sporijoj stopi, skladišta su na putu da do 1. novembra dostignu obavezni nivo punjenja od 90%. Nivo skladištenja dostignut u Q2 2024. jedan je od najviših u proteklih pet leta.

Koji izazovi su pred nama?

- Ugovor o transportu ruskog gasa kroz Ukrajinu ističe do kraja 2024. godine, a njegovo obnavljanje je malo verovatno. Centralnoevropskim zemljama bez izlaza na more trebaće alternativni putevi snabdevanja, zbog čega će prekogranična trgovina biti neophodna za pristupačni gas.
- Sezona uragana u Atlantiku (od juna do oktobra) mogla bi uticati na proizvodnju i transport LNG-a u Meksičkom zalivu, smanjujući globalnu ponudu LNG-a i zaoštravajući bilanse gasa u Evropi.
- Bilo kakva kašnjenja u zaključivanju planiranog održavanja norveške apstrim gasne imovine u septembru mogla bi izazvati volatilnost cena.
- Ako povlačenje gasa znatno premaši ono u protekle dve zime, kupci iz EU će možda morati da povećaju svoju konkurentnost na tržištima LNG-a kako bi popunili zalihe 2025., što bi potencijalno moglo uticati na veleprodajne cene. Vremenski uslovi će igrati ključnu ulogu u izlaganju ili ublažavanju ovih rizika. Nekoliko projekata proizvodnje LNG-a je pri kraju, a prvi tereti se očekuju 2025. godine, što bi moglo pomoći stabilizaciji cena gasa. Značajne dodatne količine LNG-a očekuju se od 2026. godine, budući da je planirano da se pokrene nekoliko velikih projekata.

EU se suočava sa nadolazećom krizom snabdevanja gasom

OSLO - Evropska unija cilja zabranu uvoza ruskog goriva do 2027. Međutim, skoro polovina ruskih gasovodnih isporuka u Evropu i dalje prolazi kroz Ukrajinu, ukupno 13,7 milijardi kubnih metara (Bcm) u 2023. Dok EU razmatra mogućnost uključivanja Azerbejdžana u budući tranzitni sporazum, sadašnji petogodišnji sporazum o tranzitu gasa između Rusije i Ukrajine ističe do kraja 2024. godine, što izaziva zabrinutost oko budućeg protoka ovih količina prirodnog gasa.

Rystad Energy predviđa da će ruski gas morati da se preusmeri u Evropu alternativnim putevima, što će zahtevati dodatnih 7,2 milijardi kubnih metara

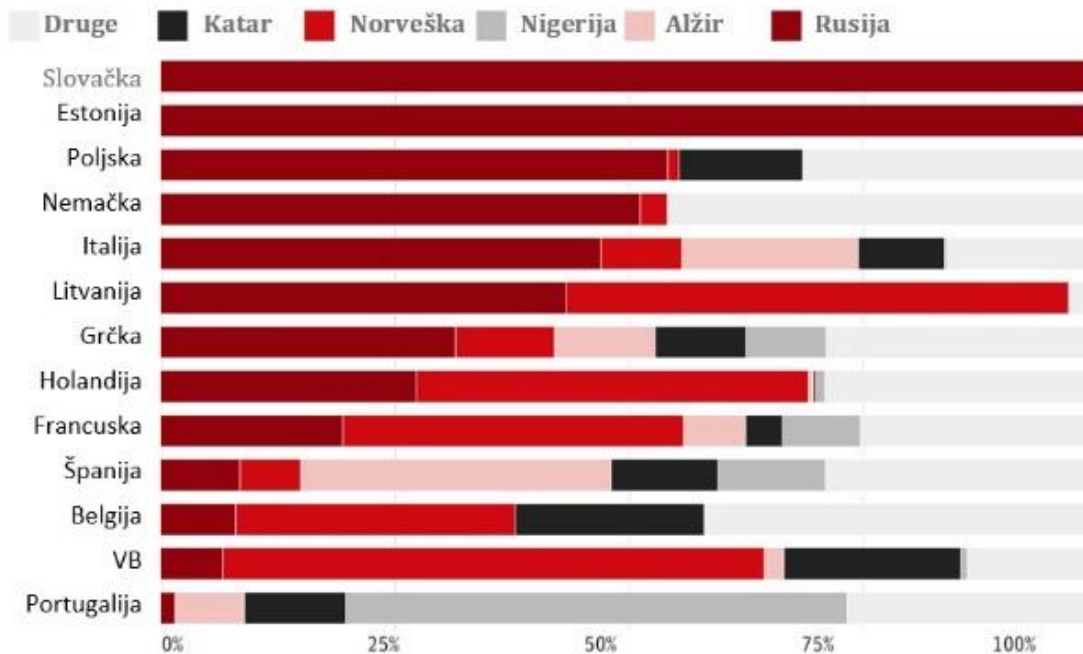
tečnog prirodnog gasa (LNG) godišnje da bi se zamenio gas koji prolazi kroz Ukrajinu.

Prošle godine je ruski gas koji je prolazio kroz Ukrajinu snabdevao zemlje EU preko ulaznih tačaka u Slovačkoj i Moldaviji. Moldavija je 2023. uvezla 74% svog gasa preko Ukrajine i prvi put primila gas iz Rumunije i juga preko obrnutih tokova preko Transbalkanskog gasovoda.

ZAVISNOST EVROPE OD RUSKOG GASA

Procenat uvoza gasa po zemljama

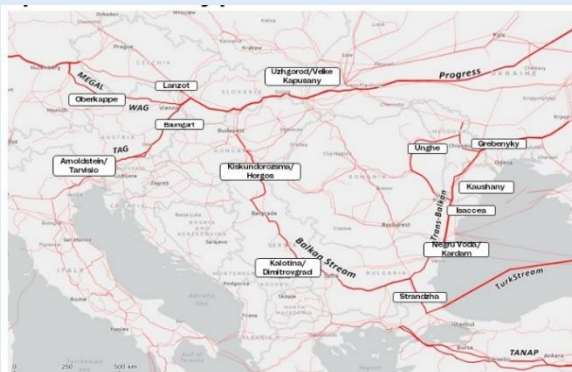
Izvor: EUROSTAT

Transbalkanski gasovod radi u obrnutom toku od kraja 2022. godine. Pored toga, azerbejdžanski gas iz Južnog gasnog koridora, kao i sa turskih i grčkih terminala za uvoz LNG, može stići u Moldaviju preko juga.

Kada prestane rusko-ukrajinski sporazum o tranzitu, jedini alternativni putevi snabdevanja za zemlje Centralne i Istočne Evrope biće Balkanski tok i ulazna tačka Horgoš između Srbije i Mađarske.

Bez Azerbejdžana ili neke druge treće strane koja tranzitira gas nakon ugovora o razmeni sa Rusijom, EU će zahtevati oko 7,2 milijarde kubnih metara gasa da se nabavi sa LNG tržišta. Terminali u Poljskoj, Nemačkoj, Litvaniji i Italiji mogli bi proslediti ove količine u najugroženije zemlje, kao što su Slovačka i Austrija.

Gasovodi i ulazne tačke u centralnoj i istočnoj Evropi

Rystad Energy predviđa da će se bez ruskog gasa, Slovačka naći na kraju lanca protoka, zahtevajući oko 4 milijarde m³ gasa koji se isporučuje preko Češke. S dodatnim kapacitetom za regasifikaciju u Poljskoj koji je dostupan tek 2025. godine, scenario nultog protoka može čak uključiti i obrnute tokove iz Austrije u Slovačku.

Austrija, najveći otkupljivač ruskog gasa 2023. godine, okrenula bi se ka povećanju uvoza iz Nemačke preko ulazne tačke Oberkappel, za koju se očekuje da će raditi s maksimalnim godišnjim kapacitetom od 8 milijardi m³.

Međutim, bez kratkoročnih prilagođavanja kapaciteta, tranzit gasa ka Mađarskoj bi se smanjio, a odlivi u Italiju bi bili zaustavljeni. Ako bi prestali svi tokovi ruskog gasa preko Ukrajine, Austrija bi morala da uvozi do 2,5 milijardi kubnih metara preko Italije. Italija ima nekoliko opcija da zameni ruske gasovode i uglavnom je postigla nezavisnost od ukrajinskog tranzita. Međutim, od zemlje bi se tražilo da nabavi oko 3,75 milijardi kubnih metara za Slovačku i Austriju. Ove dodatne zalihe mogle bi doći iz plutajuće jedinice za skladištenje i regasifikaciju u Raveni (FSRU) —5 milijardi m³ godišnje od 2025. — i 1,23 milijardi m³ cevovodom kroz Tunis.

Mađarska bi se suočila sa velikim izazovima u slučaju potpunog zaustavljanja protoka ruskog gasa kroz Ukrajinu. Pod pretpostavkom da se Moldavija snabdeva preko juga, kapacitet preko Transbalkanskog gasovoda iz Rumunije bi bio u potpunosti iscrpljen. Nadalje, Austrija ne bi mogla proslediti gas Mađarskoj, dok Hrvatska neće imati dodatne kapacitete za regasifikaciju na raspolaganju pre 2025.

Mađarska bi se morala oslanjati isključivo na povećan protok plina kroz gasovod Turski tok, pri čemu bi ulazna tačka Horgoš bila potrebna za rad kontinuirano sa svojim maksimalnim kapacitetom od 9 milijardi kubnih metara godišnje. Alternativno, ako bi Austrija mogla nabaviti dovoljno LNG-a iz Italije, Mađarska bi mogla dobiti dodatni gas putem obrnutih tokova iz Austrije.

Zemlje Centralne i Istočne Evrope pripremaju se za mogući prekid tranzita gasa iz Ukrajine i udružile su snage kako bi stvorile vertikalni gasni koridor u okviru Inicijative EU za energetske povezanost Centralne i Jugoistočne Evrope (CESEC). Koridor bi koristio postojeću infrastrukturu u Ukrajini i Moldaviji i omogućio uvoz LNG-a iz Grčke i Turske da stigne do Slovačke, Mađarske i eventualno Poljske.

Osim toga, turski operater prenosnog sistema BOTAS i bugarski operater Bulgartransgaz potpisali su u januaru 2024. sporazum o povećanju ulaznog kapaciteta gasa na ulaznoj tački Strandža 1, omogućavajući povećanje tokova gasa iz

Azerbejdžana i regiona Kaspijskog mora u Evropu. Ovo proširenje bi moglo pomoći u povećanju izvoza gasa iz Azerbejdžana u EU sa 13 milijardi m3 na 20 milijardi m3 godišnje do 2027. godine i, dugoročno gledano, potencijalno transportovati iranski gas kroz inicijativu Prsten solidarnosti.

Projekat EU-Drim za aktivno učešće potrošača na energetsom tržištu

BRISEL - Projekat EU-Drim (EU-Dream) – ima za cilj da pojednostavi procese upravljanja energijom kako bi potrošačima olakšao aktivno sudelovanje na energetsom tržištu i podržao zelenu tranziciju.

Ovaj projekat koji finansira Horizon Europe vodi Univerzitet Porto u Portugalu i uključuje 16 drugih organizacija iz devet zemalja.

EU-Dream planira razvijanje energetske usluge i proizvoda sledeće generacije, koji će biti testirani u šest živih laboratorija u šest zemalja EU – Portugalu, Irskoj, Belgiji, Italiji, Grčkoj i Danskoj, prenosi 17.jula portal ***Silicon Republic***.

Projekat EU-Drim pokrenut je početkom jula i trajaće do kraja 2027. godine u skladu sa akcionim planom EU o digitalizaciji energetsog sistema.

EU ulaže napore da digitalnu transformaciju unese u različite aspekte društva. Ali izveštaj Evropske

komisije ranije ovog meseca upozorio je da su ti ciljevi nedovoljni u različitim državama članicama.

U međuvremenu, vodi se debata o prednostima AI kada je u pitanju energija – pristalice kažu da može biti važno sredstvo za energetske efikasnost, ali drugi ističu da ovi modeli sami troše ogromne količine energije.

Ranije ovog meseca, Google je otkrio da su njegove emisije ugljenika porasle za skoro 50 posto u odnosu na nivo iz 2019. godine. Google je ovo povećanje pripisao porastu energije koju troše njegovi centri podataka i emisijama iz lanca snabdevanja jer podržava svoju „tranziciju AI“.

DOSIJE: Prekomerno prekogranično gomilanje subvencija može ugroziti energetska tranziciju EU

Države članice EU nenamerno su svojim vlastitim subvencijama podržale ciljeve obnovljive energije drugih država članica, što je praksa koja krši pravila unutrašnjeg tržišta EU, objašnjava Kim Talus sa Pravnog fakulteta UEF-a, čiju analizu (nezvanični prevod), preuzetu sa portala [energypost.eu](https://www.energypost.eu) u celini prenosimo:

Talus ukazuje kako je Danska subvencionisala danske proizvođače biometana koji su izvozili u Švedsku, gde su švedski potrošači već imali koristi od subvencija. To je donelo neopravdanu prednost danskim proizvođačima biometana na račun konkurenata. U decembru 2022. godine Generalni sud EU odlukom koja je sada na snazi usvojio pravila koja sprečavaju da se to događa, a sada su potrebni inspekcija, praćenje i sprovođenje. To je od vitalnog značaja jer će subvencije još dugo igrati veću ulogu kako se tranzicija bude razvijala i prekogranična trgovina rasla.

Izazov je uravnotežiti složenost višestrukih državnih podsticaja s jednakim igrama između država. Unutrašnje tržište ne bi trebalo da bude trka za najvećim subvencijama, već konkurencija zasnovana na pristupačnosti i kvalitetu proizvoda, ukazuje **Talus**.

U suprotnom, to bi značilo podizanje ukupne cene za sve i potkopavanje društvenog prihvatanja tranzicije u celini.

Kako EU nastoji postići klimatsku neutralnost do 2050. godine, ona ima za cilj da iskoristi snagu i potencijal unutrašnjeg tržišta za postizanje energetske tranzicije. Ali da bi tržište efikasno funkcionisalo, ono mora izbeći distorzije i neefikasnosti koje će društva u celini morati da plate. Ovo zahteva uspostavljanje delikatne ravnoteže između neiskrivljenog funkcionisanja tržišta s jedne strane i intervencija i subvencija potrebnih za postizanje politički određenih ciljeva dekarbonizacije s druge strane.

Očekuje se da će državna pomoć rasti

Budući da obnovljivi izvori energije još uvek nisu isplativi, očekuje se povećanje obima državne pomoći. Ovo je takođe vođeno rastućom globalnom konkurencijom za ulaganja u obnovljive izvore energije. Novi mehanizmi podrške na nivou EU, kao što je EU banka za vodonik, se testiraju, a pravila o državnoj pomoći se ublažavaju kroz okvire poput Privremene krize i okvira za tranziciju, koji je sada dva puta produžen. Države članice mogu privremeno uskladiti subvencije iz trećih zemalja, posebno Sjedinjenih Država. Nemačka je, na primer, to već iskoristila pružajući odgovarajuću pomoć švedskom proizvođaču baterija.

Proizvodi mogu akumulirati subvencije u nekoliko zemalja EU

Sve se to dešava u okruženju u kojem je unutrašnje tržište EU odavno postalo dobro uspostavljena realnost, ne samo u energetsom sektoru.

Proizvodi, roba i usluge nadmeću se jedni s drugima preko granica. Stoga je logično da kontrola državne pomoći, prevencija prekomernog subvencionisanja, ne može ostati ograničena unutar nacionalnih granica i zanemariti rizik da proizvod može akumulirati subvencije u nekoliko zemalja EU do mere koja ozbiljno narušava konkurenciju na unutrašnjem tržištu.

Kada jedna država podržava drugu, nehotice

Nadalje, države članice se takođe bore s ekonomskim pritiscima zbog rastućih troškova energije i kapitala i šireg ekonomskog pada. Stoga je još više iznenađujuće da su, u nekim slučajevima, države članice nenamerno vlastitim sredstvima podržale postizanje ciljeva obnovljive energije drugih država članica, što je praksa koja krši pravila unutrašnjeg tržišta EU.

Danska i Švedska

Ipak, upravo se to dogodilo u nedavnom slučaju koji se odnosi na Dansku i Švedsku: subvencije prve zemlje pomogle su konkurentnosti njenog biometana koji je potom privučen u drugu zemlju gde je primio još jednu subvenciju prilikom potrošnje, čime je doprineo postizanju švedskog cilja obnovljive energije.

Nije iznenađujuće da je ovaj neobičan oblik susedske pomoći zainteresovao danske parlamentarce koji su postavljali pitanja nadležnom ministru o korišćenju odgovarajućih javnih sredstava. Nakon toga, ministar je priznao da je prema Direktivi EU o obnovljivoj energiji, danski izvezeni subvencionisani biometan zaista doprineo postizanju švedskih ciljeva obnovljive energije. On je najavio da će se ova posebna šema državne pomoći prilagoditi kako bi se takva praksa u budućnosti prekinula.

Međutim, na generalnom nivou, osnovni problem prekomernog subvencionisanja prekogranične kumulacije državne pomoći u osnovi nije rešen – po svoj prilici, daleko izvan specifičnog sektora biometana.

Presuda Landwärme

Dana 21. decembra 2022. godine, Opšti sud EU doneo je značajnu, ali nedovoljno razmatranu presudu T-626/20, Landwärme GmbH protiv Komisije.

Sud je poništio odluku Komisije da bez formalne istrage odobri dva programa pomoći u Švedskoj koji su podržavali potrošnju biometana u zemlji. Ovi planovi i odobrenje Komisije zanemarili su činjenicu da su neke zemlje, posebno Danska, dale državnu pomoć za proizvodnju biometana, koji je zatim dobio drugu državnu pomoć kada se konzumirao u Švedskoj. To je dovelo do preteranih subvencija, potiskujući konkurentski biometan iz drugih zemalja sa švedskog tržišta.

Sud je utvrdio da je to rezultiralo povećanim tržišnim udelima danskih proizvođača na račun uvoza iz drugih zemalja.

U svojoj odbrani, Komisija je navela da nije ovlašćena da procenjuje prekograničnu kumulaciju državne pomoći. Tvrđilo je da zakon EU niti zahteva niti dozvoljava razmatranje bilo kakve kumulacije pomoći iz različitih država članica prilikom procene kompatibilnosti subvencija sa unutrašnjim tržištem. Međutim, Sud je odbacio ovaj stav i zaključio da je, naprotiv, Komisija zaista bila u obavezi da izvrši takvu ocenu.

Opšti sud je takođe zaključio da Komisija mora uzeti u obzir sve dostupne informacije, uključujući informacije o pojedinim predmetima koje daju učesnici na tržištu.

Iako je Sud naznačio da bi prihvatio argument o činjeničnoj nemogućnosti ako relevantne informacije nisu bile zaista dostupne, za slučaj Landwärme smatra da je dovoljno informacija zaista „opšte poznato“ i javno dostupno.

Posledice presude i buduće revizije državne pomoći

Kao odgovor na presudu Landwärme, od Komisija je ranije ove godine bilo zatraženo da pokrene formalni postupak istrage o švedskim šemama državne pomoći i da zatraži komentare od trećih strana. Dakle, pažnja se sada usmerava na „posledice“ takve procene prekogranične kumulacije i prekomernog subvencioniranja.

Nije lako, daleko od toga, ali sada je to zakonska obaveza. Dakle, sva raspoloživa sredstva moraju biti iscrpljena u tom cilju. Izvori informacija su već dostupni za tekuću procenu, a „Baza podataka Unije“ (UDB) za praćenje tečnih i gasovitih obnovljivih goriva i goriva od recikliranog ugljenika, planirana za novembar 2024., pomoći će u ispunjavanju ovih zahteva u budućnosti. UDB će uključiti podatke o tome da li je pružena podrška za proizvodnju određenih pošiljki goriva i vrstu šeme podrške koja se koristi. Nadalje, nacionalni registri državne pomoći, ako se poboljšaju, mogli bi poslužiti kao koristan izvor za ispitivanje kumulirane državne pomoći iz različitih država članica.

Na nivou države članice, prekogranične subvencije treba uzeti u obzir pre kada se procenjuje potencijalna prekomerna kompenzacija. Postoje mehanizmi, kao što su garancije porekla (GO) i druge vrste pomoći. Direktiva EU o obnovljivoj energiji sprečava države članice da izdaju GO proizvođačima koji primaju finansijsku podršku iz šeme podrške.

Planirana nova tenderska šema Danske za proizvodnju biometana uključuje princip „državne

pomoći ili GO“, a u Holandiji kompanije mogu knjižiti i trgovati HBE (slično GO) samo ako nisu plaćene subvencije za proizvodnju biogoriva.

I na kraju, sami korisnici subvencija mogu podržati kontrolu prekogranične državne pomoći tako što će učiniti transparentnom svaku drugu potencijalno relevantnu pomoć koju bi mogli dobiti za svoje aktivnosti. Ovo ne služi samo javnom interesu da se pravilno proceni konkurencija i trgovina između država članica, već je i u interesu pravne sigurnosti za korisnike.

Ovi primeri, primenjivi na subvencije iz drugih država članica EU, pokazuju da je ne samo neophodno, već i moguće sprečiti prekomernu kompenzaciju u prekograničnim situacijama. Stoga je presuda Opšteg suda Landwärme logična i doprinosi stvaranju jednakih uslova za biogoriva na unutrašnjem tržištu. Osigurava da se biogoriva proizvedena u različitim državama članicama tretiraju jednako na tržištima krajnje upotrebe gde se natiču s biogorivima proizvedenim u drugim državama članicama.

Zamah za promene je tu. Prvo, i švedski i danski programi su otvoreni za pregled. Originalna 'loša praksa' koja je bila primer prekomerne kompenzacije može se rešiti i pretvoriti u 'najbolju praksu'. Zanimljivo pitanje u ovom pogledu je činjenica da se u slučaju Danske, postojeća šema

državne pomoći takođe mora prilagoditi, budući da je većina trenutne danske proizvodnje već ugovorena prema postojećem sistemu. Drugo, istovremeno Komisija sada može prilagoditi i metodologiju ex-ante kumulacije kao i metodologiju ex-post praćenja/izveštavanja kako bi pokrila prekogranične aspekte u skladu s presudom Opšteg suda. Sve ovo su podržali i Eurogas i Energy Traders Europe.

Šta je u pitanju?

Održavanje nacionalno fragmentisanog pristupa proceni kumulacije državne pomoći postalo je neodbranljivo. S obzirom na ambiciozne ciljeve EU u pogledu obnovljive energije i biometana, državna pomoć će biti neophodna još dugo vremena. A kako raste potreba za finansiranjem i raste trgovina obnovljivom energijom, prekogranični uticaj državne pomoći postaje sve važniji za osiguranje jednakih uslova na unutrašnjem tržištu EU.

Jasno je da unutrašnje tržište ne bi trebalo da bude trka za najvećim subvencijama, već konkurencija zasnovana na pristupačnosti i kvalitetu proizvoda. Ako državna pomoć pređe prag izazivanja neopravdanog narušavanja konkurencije, ona će potkopati kapacitet unutrašnjeg tržišta da pruži efikasnu energetska tranziciju, čime će poništiti vlastitu svrhu, podići ukupnu cenu za sve i podriti društveno prihvatanje tranzicije u celini, nešto što bi se moglo dogoditi u slučaju da se ovakve neodržive prakse nastave – pitanje od fundamentalne važnosti za celi energetska sektor, daleko izvan samo biometana.